

Loopbaan Oriëntatie Begeleiding

Tussenrapportage

Stimuleringsproject LOB in het mbo

juni 2015

Inhoudsopgave

1	Voorwoord	3
2	Algemene projectinformatie	4
3	Communicatie project	10
4	Visie en Beleid	13
5	Deskundigheidsbevordering	16
6	Speerpunten	19
7	Instrumentontwikkeling	27
8	Actuele pilots	29
9	Effectmeting en onderzoek	39
10	Informatievoorziening	43
11	Nog te ondernemen acties	48

Titel: Tussenrapportage 2015

Project/Werkgroep: Doorstart Stimuleringsproject LOB in het mbo

Auteur(s): Fieny Peerboom, MBO Diensten

Redactie: Ravestein & Zwart

Vormgeving: Atelier Chênevert

MBO Diensten

Houttuinlaan 6

Postbus 2051

3440 DB Woerden

T 0348 - 753 610

E lob@mbodiensten.nl

www.lob4mbo.nl

Woerden, Juni 2015

Versienummer: EHE/243700/2015

Tussenrapportage LOB

Het project 'Doorstart Stimuleringsproject LOB in het mbo' wordt gesubsidieerd door het ministerie van OCW en wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van MBO Diensten.

1. Voorwoord

Mede op verzoek van de opdrachtgever OCW richt de opzet van deze Tussenrapportage zich uitsluitend op de beoogde resultaten en de bereikte resultaten. Het startpunt van de beoogde resultaten sluit aan bij het laatst ingediende en geaccordeerde projectplan met kenmerk EHE/230456/2013. Om een zo volledig mogelijk overzicht te geven, zijn alle resultaten vanaf de start van het Stimuleringsproject LOB in het mbo tot en met juni 2015 opgenomen.

Wanneer er in het projectplan beoogde resultaten zijn vermeld, zijn deze gekopieerd uit het projectplan met kenmerk EHE/230456/2013. Zij dienen als basis voor de bereikte resultaten. De beoogde resultaten zijn steeds in een apart kader opgenomen.

Daar waar er afgeweken wordt van de beoogde resultaten, volgt steeds een toelichting. Naar verwachting zijn er andere of extra activiteiten ontwikkeld, c.q. uitgevoerd. Deze worden derhalve toegevoegd. Dit gebeurt zonder het aangeven van een beoogd resultaat.

De mogelijk 'nieuwe' activiteiten die zijn opgepakt, zijn al eerder beschreven in de Tussenrapportage van juli 2014.

De initiatieven en/of activiteiten die niet al expliciet zijn beschreven in het projectplan (EHE/230456/2013), worden in deze tussenevaluatie uitvoeriger weergegeven.

Per onderdeel bevat de beschrijving steeds de volgende componenten:

- 1. Inleiding**
- 2. Beoogd resultaat**
- 3. Bereikt resultaat**
- 4. Nog te ondernemen acties**
- 5. Tijdspad**

De sfeer van deze rapportage is, in tegenstelling tot de rapportage van juli 2014, feitelijk van aard. Daar waar dit op het moment van afronding van de rapportage mogelijk is, wordt er melding gemaakt van de eerste ideeën richting de toekomst van LOB (na de projectperiode). Na de zomer wordt in ieder geval ingezet op het maken van een conceptadvies. Dit gebeurt onder meer op basis van de resultaten van de activiteiten, uitgevoerd in het kader van Effectmeting.

In de eindrapportage (december 2015/januari 2016) wordt er uitvoeriger stilgestaan bij de proceskant van het project en is er ruimte van uitvoerige conclusies en aanbevelingen.

2. Algemene projectinformatie

Inleiding

In de periode september tot en met november 2010 hebben de projectpartners van het Stimuleringsproject LOB in het mbo (MBO Diensten, MBO Raad, SBB en Skills Netherlands) samen gewerkt aan de opzet en de inhoudelijke component van LOB in het mbo. JOB heeft als 'kritische toezichthouder' bijgedragen aan de inhoud en de ontwikkeling van het plan en vervult deze rol gedurende de projectperiode.

Het ministerie van OCW heeft beschikbare middelen toegekend en ingezet in de periode januari 2011 tot en met juli 2012. In juni 2012 was er een afrondende bijeenkomst voor alle projectbetrokkenen. Tijdens deze bijeenkomst zijn de gerealiseerde producten gepresenteerd en is op een feestelijke wijze aandacht besteed aan de afronding van de eerste projectfase.

Na goedkeuring van het projectplan Doorstart Stimuleringsproject LOB in het mbo (kenmerk: EHE/218206) is MBO Diensten met ingang van juli 2012 gestart met het opnieuw initiëren en voortzetten van de diverse projectactiviteiten uit de eerste projectperiode (2010-2012). Gedurende de periode oktober 2012 tot en met december 2013 is er gewerkt aan diverse activiteiten.

Vanaf de goedkeuring van het herzien projectplan Doorstart Stimuleringsproject LOB in het mbo (kenmerk: EHE/230465/2013) heeft MBO Diensten de in gang gezette activiteiten voortgezet in het schooljaar 2013-2014. In het najaar 2013 zijn zaken op basis van intensieve gesprekken tussen OCW en MBO Diensten tegen het licht gehouden en bijgesteld. Dit mede naar aanleiding van de tijdsduur van het project en de besteding van subsidies.

Door middel van de beschikking van 31 januari 2014: wijziging beschikking doorstart Stimuleringsproject LOB in het mbo (verplichtingsnummers 61200-27788 en -26703) is de projectperiode vastgelegd tot en met december 2015. Opnieuw vervult MBO Diensten de rol van subsidieaanvrager. Uitvoering en realisatie van het project liggen eveneens bij MBO Diensten.

Op het gebied van de activiteiten spreekt het voor zich dat deze een voortgaande lijn vormen met in gang gezette activiteiten. Hierbij ligt de focus op het proces in de onderwijsinstellingen. De vastgestelde uitgangspunten vormen, samen met de reeds bereikte resultaten, de basis voor de in te zetten activiteiten.

Uitgangspunten

De inhoud van het project is ook in deze laatste fase mede gebaseerd op bevindingen uit onderzoek. Hieronder zijn de meest essentiële kenmerken in het kort weergegeven.

Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) geeft een student *meer inzicht* in zijn eigen *kwaliteiten, zijn mogelijkheden en drijfveren*. Zo helpt LOB een student bij het maken van de juiste opleidings- en beroepskeuzes. Uit onderzoek blijkt dat jongeren behoefte hebben aan meer begeleiding op dit vlak.

Concreet gaat het bij LOB om het ontwikkelen van vijf loopbaancompetenties (zoals opgesteld door Marinka Kuijpers):

- **Capaciteitenreflectie:**
Over welke capaciteiten beschik ik?
- **Motievenreflectie:**
Passen deze capaciteiten bij wat ik voor ogen heb en bij mijn eigen drijfveren/waarden?
- **Werkexploratie:**
Welk soort werk past bij mijn wensen/waarden en wat zijn mijn toekomstmogelijkheden?
- **Loopbaansturing:**
Hoe geef ik vorm aan mijn loopbaan om bovenstaande te bereiken? Welke zaken moet ik mij nog eigen maken qua leer- en of werkproces?
- **Netwerken:**
Hoe bouw ik binnen mijn werkgebied contacten/netwerk op, gericht op een baan of verdere loopbaangerichte ontwikkeling?

In het projectplan staat een theoretische onderbouwing van het bovenstaande in een bijlage onder de titel 'Loopbaanoriëntatie en -begeleiding als probleem' (geschreven door Frans Meijers).

Algemene doelstelling

**LOB zit in de haarvaten van het onderwijs!
Dit impliceert dat studenten ervaren dat ze een goede LOB-ondersteuning krijgen, loopbaancompetenties kunnen ontwikkelen en in staat zijn tot zelfsturing!**

Relevante ontwikkelingen

Het document Loopbaan en Burgerschap in het mbo (mei 2010) vormt de basis voor de vorm en inhoud die LOB krijgt in de mbo-instellingen. Deze kwalificatie-eisen uit dit document geven, samen met de kwalificatie-eisen van het betreffende kwalificatiedossier en de eisen op het terrein van Nederlandse taal en rekenen, aan wat er van een student verwacht wordt om het betreffende diploma te halen.

Daarnaast zijn er enkele actuele ontwikkelingen die rechtstreeks of zijdelings een verband hebben met het belang van het uitvoeren van een professionele LOB. Hierbij gaat het om:

- LOB sluit nauw aan op de bestuurlijke kwaliteitsagenda vanuit het Bestuursakkoord mbo 2014.
- Verder sluit LOB aan op Focus op Vakmanschap en de aanvullende plannen van minister Jet Bussemaker. Zoals de intake en het 'trekzeker plaatsen'. Dat is in een opleiding des te meer noodzakelijk geworden, nu de verblijfsduurbekostiging in het mbo wordt ingevoerd. Investeren in LOB betaalt zich hierdoor rechtstreeks uit.
- Daarnaast leidt een kwaliteitsimpuls van LOB tot het verlagen van VSV en het verhogen van het rendement. Dit alles kan gekwantificeerd worden in harde doelstellingen en concrete opbrengsten. LOB levert tevens een kwalitatieve bijdrage aan de doorstroom naar het hbo, waarin een min of meer gebonden studieadvies gegeven wordt.

- Tot slot levert LOB een belangrijke bijdrage aan het vergroten van werknemersvaardigheden en betere aansluiting op de arbeidsmarkt. Hier is LOB te koppelen aan hogere tevredenheid van bedrijven en verlagen van jeugdwerkloosheid.
- Ook is de invoering van een LOB programma en eisen binnen het vmbo en de daaraan gekoppelde bestuursagenda van de VO-raad en de MBO Raad van groot belang voor de regionale samenwerking tussen beide onderwijssectoren.

In de achter ons liggende periode zijn er ook door de minister enkele brieven, c.q. notities opgesteld die rechtstreeks een relatie hebben met LOB. Het betreft o.a. Gekwalificeerd voor de toekomst, d.d. 3 maart 2015; Ruim baan voor vakmanschap: een toekomstgericht mbo, d.d. 2 juni 2014; Extra kansen voor jongeren in een kwetsbare positie, d.d. 12 december 2014.

Tot slot heeft ook De Onderwijsraad publicaties geschreven die vragen om een professionele LOB, zowel in vmbo als mbo. Het gaat o.a. om de notities Overgangen in het onderwijs, d.d. 13 maart 2014; Samen voor een ononderbroken schoolloopbaan, d.d. 3 november 2014.

Ook vanuit SZW zijn er aanbevelingen gedaan om jeugdwerkloosheid terug te dringen. Team Sterk heeft als afronding van zijn werkzaamheden een actieplan opgesteld dat op diverse fronten relaties legt, bijvoorbeeld tussen het ontbreken van de vaardigheid netwerken (direct van groot belang binnen LOB) en het vinden van een stage- en/of arbeidsplaats.

Kortom: LOB is meer dan ooit actueel!

Projectstructuur

De structuur en de werkwijze van het project is als volgt:

MBO Diensten

Projectleiding

Adviesgroep

Deze bestaat uit de directie van MBO Diensten, een beleidsadviseur OCW (als waarnemer), een of twee bestuursleden van de MBO Raad, twee leden van een College van Bestuur, een afvaardiging van sociale partners, een afvaardiging van JOB/LAKS, de projectleider van MBO Diensten en een onafhankelijk deskundige. De Adviesgroep is nadrukkelijk gericht op ontwikkeling en implementatie van het project; belangenbehartiging is hierbij niet aan de orde is. Naar verwachting is er tweemaandelijks overleg, met als doel:

- Adviseren van het uitvoerende project;
- Bevorderen van bestuurlijk draagvlak;
- Bevorderen implementatie en borging van resultaten in en rondom de onderwijsinstellingen;
- Bewaken en bevorderen van de voortgang van het project; bewaken dat ieder zijn 'rol pakt';
- Verbindingen leggen met belangenbehartiging.

Kerngroep

Deze bestaat uit vier direct betrokkenen uit onderwijsinstellingen. Zij zijn met name actief geweest als 'kartrekker' in de eerste projectfase.

Deze kerngroep komt maandelijks bij elkaar, met als opdracht:

- Ondersteunen van projectscholen om te kunnen werken met instrumenten uit de Toolbox;
- Informatie verstrekken aan onderwijsinstellingen over ontwikkelde instrumenten;
- Aanreiken van ideeën om het project te perfectioneren en uit te breiden;
- In teamverband meedenken met de landelijke projectleiding om diverse projectactiviteiten te verbeteren. Denk hierbij aan de voorbereiding van regionale kennisdelings-bijeenkomsten;
- Schakelen en verbindingen leggen tussen diverse werkgroepen en algehele projectdoelstelling;
- Ondersteunen projectleiding ten aanzien van verbinding projectmatige ontwikkelingen met relevante beleidsterreinen;
- Organiseren en uitvoeren van masterclasses;
- Ontwikkelen van lessenseries in relatie tot LOB-thema's (daar waar wenselijk);
- Afvaardiging in klankbordgroep onderzoek promovendus;
- Gevraagd en ongevraagd advies geven op diverse beleidsthema's van de MBO Raad en SBB;
- Bijdragen leveren aan- en ondersteunen van onderwijsinstellingen bij implementatieproces;
- Verkennen van mogelijkheden bij inzet van social media binnen het onderwijscurriculum met daarbij LOB als specifieke insteek;
- Actieve rol vervullen bij organiseren en invullen van periodieke bijeenkomsten LOB-café.

Kennisdelingsbijeenkomsten

Vijf keer per jaar vinden er regionale kennisdelingsbijeenkomsten plaats. Het is de bedoeling dat de contactpersonen van de betrokken onderwijsinstellingen deze bijeenkomsten bezoeken. De bijeenkomsten zijn deels informatief en deels thematisch van karakter. Bij dit thematische deel is het mogelijk dat er collega's meekomen die direct betrokken zijn bij het betreffende thema. De

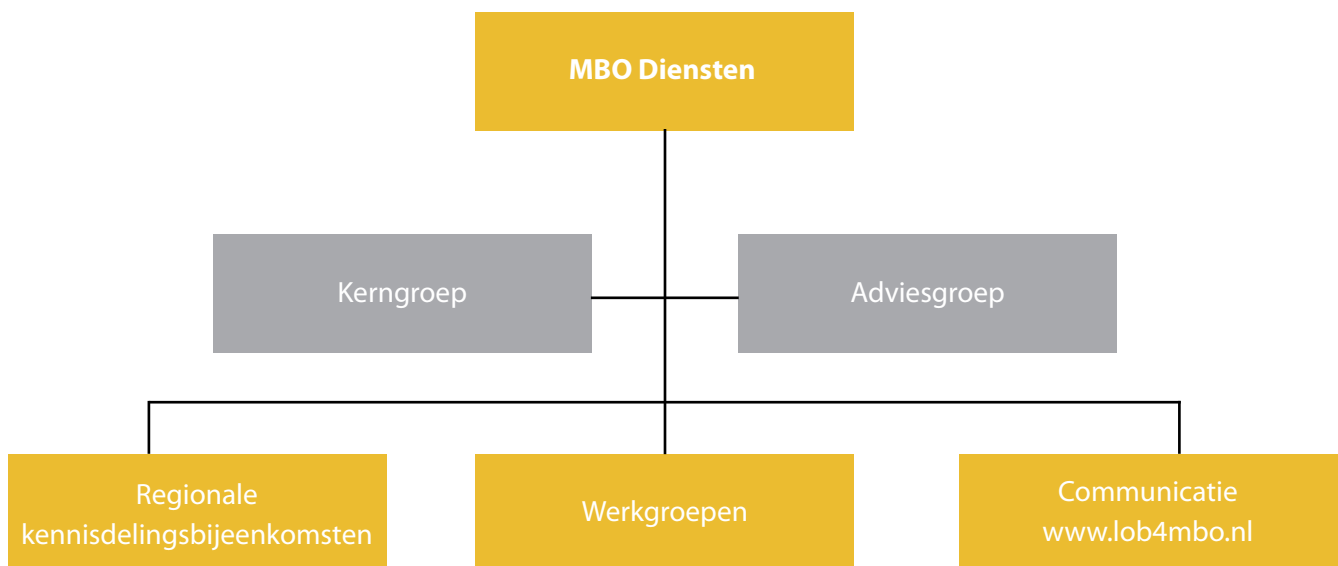
implementatie van ontwikkelingen loopt als rode draad door de bijeenkomsten. Dit optimaliseert de onderlinge verbinding. Het elkaar vertrouwen versterkt het beoogde regionale netwerk en daarmee dus ook de beoogde kennisdeling. De organisatie van deze bijeenkomsten ligt in handen van MBO Diensten.

Werkgroepen

Met ingang van december 2013 zijn er zes werkgroepen van start gegaan. Zij gingen aan de slag met het daadwerkelijk realiseren van de beschreven resultaten voor de benoemde speerpunten (zie verder pagina 19 voor uitvoerige beschrijving van deze speerpunten).

Met ingang van januari 2014 ziet de projectorganisatie er als volgt uit:

Projectorganisatie

3. Communicatie project

Inleiding

Alle activiteiten die er vanuit het landelijke project – en daarmee vanuit overheidsgelden – zijn ontwikkeld, moeten voor iedere mbo-instelling en andere LOB-betrokkenen toegankelijk zijn. Om dit te realiseren is communicatie van deze ontwikkelingen en resultaten van belang. Afweging bij het zetten van communicatieve stappen en/of het ontwikkelen van materialen, is de vraag of het meerwaarde heeft voor de onderwijsinstellingen of de studenten. Bij het positief beantwoorden van deze vraag, zijn er keuzes gemaakt ten aanzien van deelname, realiseren van brochures of andere activiteiten.

Beoogd resultaat

- De projectwebsite geniet landelijke bekendheid.
- Er is een aantal bijeenkomsten geweest in het kader van het LOB-café.
- Er zijn landelijke bijeenkomsten georganiseerd en uitgevoerd.
- Er zijn tien regionale kennisdelingsbijeenkomsten uitgevoerd.
- Er is een afsluitende conferentie uitgevoerd.
- Er zijn minimaal drie brochures rondom een vooraf gekozen item verschenen..

Bereikt resultaat

- Landelijke conferentie in samenwerking tussen Studiekeuze 123, VO-raad en MBO Diensten (maart 2013);
- Toolbox uit eerste projectfase is in vijfvoud naar alle onderwijsinstellingen verstuurd en digitaal beschikbaar;
- Landelijke conferentie juni 2014 met als thema 'LOB in 2025';
- Ontwikkeling twee leaflets, zowel voor bestuurders als overige geïnteresseerden;
- Ontwikkeling website www.lob4mbo.nl;
- Ontwikkeling en verspreiding drie posters rondom essentiële punten van LOB;
- Ontwikkeling en verspreiding van notitieboekjes met daarin een korte inhoud van uitgevoerde kennisdelingsbijeenkomsten, juni 2014;
- Uitvoering van vijf bijeenkomsten LOB-café, in samenwerking met VO-raad;
- Deelname aan MBO Diner in september 2014, met als thema LOB;
- Deelname aan- en uitvoering van twee workshops tijdens C.v.I.-conferentie in maart 2015;
- Workshop tijdens conferentie in mei 2015 in kader van promotie diverse promovenda UU;
- Bijeenkomst in het kader van de 'lancering' van ontwikkelde instrumenten, 23 juni 2015;
- Uitgave Oogst (tijdschrift met de LOB-opbrengsten van twee projectjaren), juni 2015;
- Alle ontwikkelde producten uit de projectfase 2013-juni 2015 zijn in vijfvoud naar betrokken onderwijsinstellingen gestuurd en digitaal ter beschikking gesteld;
- Organisatie twaalf regionale kennisdelingsbijeenkomsten;
- Publicatie van drie brochures rondom een thema.

Nog te ondernemen acties en tijdsplan

- Slotconferentie 26 november 2015;
- Er worden nog twee regionale kennisdelingsbijeenkomsten uitgevoerd (oktober en december 2015);
- Er worden nog minimaal twee thematische brochures uitgebracht (oktober - november 2015).

4. Visie en Beleid

Inleiding

Om tot daadwerkelijke realisatie van de algemene projectdoelstelling te komen, is het ontwikkelen van een passende visie op LOB binnen de onderwijsinstelling essentieel. Na het vaststellen van deze visie kunnen er activiteiten ontplooid worden die een bijdrage leveren aan het implementatieproces van LOB binnen het mbo.

De doorontwikkelde LOB-scan (de basis is gelegd bij VO-raad; daarna is de scan binnen de eerste projectfase mbo-proof gemaakt) kunnen onderwijsinstellingen gebruiken om een aantal zaken in het kader van visie en beleid te bespreken. Resultaten van deze besprekingen geven de betreffende onderwijsinstelling inzicht in de stand van zaken ten aanzien van het instellingsbeleid in relatie tot LOB. Deze scan is aangeboden aan de participerende mbo-instellingen binnen het Stimuleringsproject. De inzet van deze scan is begeleid door deskundigen. Resultaten zijn binnen de onderwijsorganisatie als 'nulmeting' gebruikt voor participatie in het LOB-project en kunnen gezien worden als nulmeting van het project.

Beoogd resultaat

47 mbo-instellingen beschikken over een Visie en Beleidsplan LOB; de vertaling voor de onderwijspraktijk is gemaakt. Het plan omvat minimale uitgangspunten en acties die rechtstreeks bijdragen aan het realiseren van draagvlak. Na een periode van inzet van maatwerk, implementatie en het opdoen van ervaringen, is LOB vanaf 2016 opgenomen in de cyclus van zelfevaluatie en kwaliteitszorg van de onderwijsinstelling.

Bereikt resultaat

- De LOB-scan (ontwikkeld binnen VO-project) is mbo-proof gemaakt.
- 37 mbo-instellingen hebben de LOB-scan ingevuld.
- 37 mbo-instellingen beschikken over een Visie en Beleidsplan LOB.
- Alle 37 mbo-instellingen zetten actief stappen om het implementatieproces tot een goed einde te brengen. Hierbij worden ondersteuning en financiële middelen vanuit het project ingezet.
- Instrumenten om de LOB-scan zo optimaal mogelijk te gebruiken zijn openbaar en beschikbaar voor alle onderwijsinstellingen via projectwebsite www.lob4mbo.nl.
- Naast de algemene LOB-scan is er een team-scan ontwikkeld voor beleids- en visieontwikkeling direct gekoppeld aan de werkvloer.
- De brochure Van Inspiratie naar Realisatie (gebaseerd op ervaringen eerste projectfase) is gepubliceerd.
- Drie instellingen hebben vanuit het project ondersteuning gekregen in kader van werken met levensechte opdrachten; acht onderwijsinstellingen krijgen ondersteuning bij het leren netwerken van studenten.

Nog te ondernemen acties

Een expert doet onderzoek bij drie mbo-instellingen in het kader van succes-en faalfactoren die een rol spelen (of hebben gespeeld) bij de implementatie van LOB binnen de mbo-instelling. Deze resultaten zijn in het najaar van 2015 beschikbaar. Momenteel vinden er gesprekken plaats over hoe de resultaten kunnen dienen als voorbeelden voor alle onderwijsinstellingen (zie verderop in deze tussenevaluatie bij 9. Effectmeting en onderzoek).

Tijdspad

De resultaten van deze analyse zijn te verwachten in oktober 2015.

Toelichting op bereikt resultaat in relatie tot beoogd resultaat

Er zijn in de gehele projectperiode 37 onderwijsinstellingen aangesloten bij het project. Dat wil dus zeggen dat de beoogde 47 niet zijn gehaald. Het is echter niet zo dat de niet-deelnemende onderwijsinstellingen niet actief zijn op het gebied van LOB binnen hun instelling. Motivatie van instellingen om niet deel te nemen aan het Stimuleringsproject zijn o.a.:

- De mbo-instelling is al geruime tijd actief op terrein van LOB, aansluitend op eerder uitgevoerde HPBO-projecten;
- Er is binnen de mbo-instelling in een bepaalde periode een te geringe ontwikkelcapaciteit; er zijn vooraf onvoldoende garanties dat deelname tot een succes kan lijden;
- Prioriteitenstelling vraagt om andere keuzes binnen de instelling, bijvoorbeeld door regionale ontwikkelingen;
- Er zijn interne reorganisaties die er (tijdelijk) voor zorgen dat er andere keuzes worden gemaakt binnen de betreffende mbo-instelling.

5. Deskundigheidsbevordering

Inleiding

Zowel wetenschap als praktijk laten zien dat professionalisering van alle betrokkenen in het onderwijsproces van het mbo noodzaak is. Hierbij moet gedacht worden aan zowel onderwijsgevendenden als begeleiders beroepspraktijkvorming. Bij deze laatste categorie horen daarom ook de actief betrokkenen uit het bedrijfsleven. Uiteraard gaat het in deze context over professionalisering in het kader van LOB.

Ervaringen uit eerdere HPBO-projecten, plus ervaringen die zijn opgedaan door Stichting Platforms VMBO in het kader van professionalisering, zijn als input gebruikt voor ontwikkeling en uitvoering scholingstrajecten. Het onderdeel Deskundigheidsbevordering richt zich in eerste instantie op het professionaliseren van docenten in het voeren van het juiste gesprek met de student. Naast dit onderdeel maakt de deskundigheidsbevordering door middel van de regionale kennisdelingsbijeenkomsten en het traject Implementatie onderdeel uit van dit projectonderdeel. De resultaten zijn allen hieronder beschreven.

Beoogd resultaat

Alle instellingen hebben het ingezette professionaliseringstraject vervolmaakt. Dat wil zeggen dat er per onderwijsinstelling minimaal twee schoolcoaches zijn opgeleid en er minimaal twee teams van docenten zijn getraind in het voeren van het professionele reflectiegesprek met de student. De onderwijsinstellingen van de eerste fase hebben intern gezorgd voor de eerste olievlekeffecten naar ander docententeams. De training met het principe ‘train-the-trainer’ is overgebracht op collega’s van andere teams.

De schoolcoaches uit de eerste fase hebben trainingen voor praktijkopleiders in de leerbedrijven uitgevoerd. Deze trainingen zijn beschreven in een hanteerbaar document, zodat de kennis overdraagbaar is. Het streven is dat minimaal 25 praktijkopleiders de beoogde training hebben gevolgd in het eerstvolgende projectjaar.

Contactpersonen leren van elkaars ervaringen en zijn actief aan de slag met het implementatieproces in hun eigen onderwijsinstelling.

Bereikt resultaat

- 100 docenten zijn getraind als schoolcoach (zowel loopbaanreflectiegesprekken als tools voor begeleiden teams);
- 477 docenten zijn getraind in het voeren van loopbaanreflectiegesprekken;
- Alle onderwijsinstellingen zetten stappen om met de ‘train the trainer’-methode het gewenste olievlekeffect te realiseren. Hierbij is ondersteuning vanuit het project;
- Onderzoek door Frans Meijers en Marinka Kuijpers ten aanzien van de effecten van de training is

beschikbaar in de vorm van de brochure Leren luisteren en Loopbaanleren.

- Er is ook een brochure Loopbaanreflectie in dialoog verschenen. Hierin beschrijven de trainers de inhoud, de context en het belang van de training. Er staan in deze brochure ook interviews met ervaringsdeskundigen.
- Bij twee onderwijsinstellingen is de training deskundigheidsbevordering samen met praktijkopleiders (26 praktijkopleiders in samenwerking met 26 docenten) uitgevoerd.
- De uitgevoerde training is op basis van ervaringen geëvalueerd, doorontwikkeld en wordt momenteel in praktijk gebracht.
- Er zijn twaalf regionale kennisdelingsbijeenkomsten georganiseerd. De inhoud en bevindingen van deze bijeenkomsten in het schooljaar 2013-2014 zijn terug te vinden in notitieboekje 200 pagina's, duizenden ideeën. De inhoud en resultaten van alle bijeenkomsten zijn in te zien op de website van het project.

Nog te ondernemen acties (of in uitvoering)

- 82 docenten zijn in juni 2015 gestart met de training tot schoolcoach en behalen binnenkort hun eindcertificaat.
- Ongeveer 50 docenten starten op korte termijn de training om zich beter te bekwamen in het voeren van loopbaanreflectiegesprekken en behalen later dit jaar hun eindcertificaat.
- De ervaringen van de trainingen met praktijkopleiders worden opgenomen in het onderzoek van Marinka Kuijpers naar de uitvoering van deze training binnen het bedrijfsleven.
- De ervaringen met de nieuw opgezette training komen terecht in een aanvullende publicatie.
- In het najaar 2015 wordt drie keer een tweedaags traject uitgevoerd voor 25 mbo-instellingen, specifiek gericht op het implementatieproces binnen de eigen instelling.
- In overleg met betrokken experts wordt er nagedacht over het beschikbaar stellen van de inhoud van de training en de opgedane ervaringen. Hierbij wordt gezocht naar een koppeling met de resultaten uit de analyse van de drie onderwijsinstellingen (zie pagina 48 nog te ondernemen acties).
- Er komen nog twee regionale kennisdelingsbijeenkomsten, waarbij onder andere stil gestaan wordt bij het belang van het pedagogische klimaat in relatie tot LOB.
- De projectleiding werkt aan de erkenning van de ontwikkelde en uitgevoerde training binnen het lerarenregister. Bij realisatie hiervan ontvangen alle getrainde docenten hiervoor een bevestiging.

Tijdspad

- De trainingen worden eind 2015 afgerond.
- De bijgestelde brochure op basis van de ervaringen met de nieuwe training is naar verwachting in november 2015 beschikbaar.

6. Speerpunten

Inleiding

In de eerste projectfase zijn er zes werkgroepen gekoppeld aan thema's die relevant zijn voor de ontwikkeling en uitvoering van LOB binnen het onderwijs. In de eindrapportage juli 2012 is hierover uitvoerig gerapporteerd. Hier wordt voor dit onderdeel volstaan met het benoemen van de opgeleverde resultaten.

In de tweede projectfase zijn er in nauw overleg met OCW enkele nieuwe speerpunten benoemd. Ook hier is aan elk speerpunt (thema) een werkgroep met vertegenwoordigers uit het onderwijs gekoppeld, met de opdracht te zorgen voor overdraagbare resultaten (materiaalontwikkeling). De bereikte resultaten uit de tweede fase worden, daar waar wenselijk, iets uitvoeriger besproken.

Speerpunten van de tweede projectfase zijn:

- Begeleiden excellente studenten
- Begeleiden risicogroepen
- Begeleiden keuzeprocessen allochtone jongeren
- Bevordering ouderbetrokkenheid
- Bevordering instroom technieksectoren
- Doorlopende leerlijn vmbo-mbo
- Succesvol doorstromen na het mbo, zowel arbeidsmarkt als hbo

Gekozen werkwijze

De plannen zijn ontworpen door experts op het betreffende gebied. Soms is er een expertmeeting gehouden; de verkregen input leidde dan tot een plan. Hierna heeft de kerngroep de conceptplannen op hoofdlijnen besproken en zijn er, indien wenselijk, c.q. noodzakelijk, aanpassingen verricht. Binnen het ministerie zijn de betreffende deelplannen voorgelegd aan collega's van de afdeling die specifiek met dit thema aan de slag is of van een afdeling die aan de slag is met aanpalend beleid of projecten. Indien wenselijk zijn plannen op basis van nieuwe of extra input aangepast.

De deelprojecten zijn gerealiseerd door onderwijsbetrokkenen uit de participerende instellingen binnen het Stimuleringsproject LOB in het mbo. Op onderdelen zijn betrokkenen uit vmbo en het hoger onderwijs gevraagd. Er is bij elk deelproject gewerkt in een landelijke werkgroep. Een zogeheten 'kartrekker' was voorzitter van de betreffende werkgroep. Verder is er ondersteuning geboden door een expert ten aanzien van het betreffende onderwerp. De eindresultaten zijn onder regie van de projectleiding gecoördineerd en vormgegeven.

Bereikte resultaten speerpunten eerste projectfase

In de eerste projectfase (juni 2012) is een Toolbox samengesteld met relevante LOB-instrumenten. Deze Toolboxes zijn in vijfvoud naar alle onderwijsinstellingen verstuurd. De informatie is verder digitaal beschikbaar via de website van het project.

Instrumenten uit de Toolbox zijn:

- **Intake:** kaarten, posters en film om discussie over de professionalisering van Intake te entameren.
- **Ontwikkeling levensechte opdrachten:** handboek, benodigde templates en formulieren voor het eigenstandig ontwikkelen van beoogde opdrachten.
- **Krachtige leeromgeving:** brochure, ontwikkelformat en theoretisch kader voor ontwikkeling van inspirerende omgeving.
- **VM2 en LOB:** publicatie en drie uitgewerkte casussen over de manier waarop LOB vorm kan krijgen binnen scholenkoppels vmbo-mbo.
- **Netwerken:** netwerkkwartet en readers om studenten te leren netwerken, met het oog op het zoeken en vinden van een passende stage, vervolgopleiding en/of plaats op de arbeidsmarkt.
- **Doorstroom mbo-hbo-arbeidsmarkt:** Kijkkader met overzicht van praktijkvoorbeelden en theoretische onderlegger.
- **Praktijkopdrachten** voor diverse vakrichtingen in samenwerking met Skills Netherlands
- **Beroepsoriënterende Stages door SBB:** handleidingen voor zowel leerbedrijven, kenniscentra als onderwijsinstellingen over oriënterende stages voor vmbo-leerlingen.

Beoogd resultaat en bereikte resultaten tweede projectfase

Omdat de beoogde resultaten niet in zijn geheel zijn samen te vatten, worden deze per speerpunt weergegeven. Daarna volgt meteen het bereikte resultaat. Het is goed te realiseren dat de beoogde resultaten heel algemeen beschreven zijn, vóór de daadwerkelijke start van de werkgroepen. Het is daarom goed mogelijk dat het bereikte resultaat voldoet aan de opdracht, maar de uitwerking om moverende reden door de werkgroep anders is ingevuld.

Begeleiden excellente studenten

Beoogde resultaten

1. Een gemeenschappelijke taal om te spreken over excellentie in het mbo. Er wordt een landelijke verkenning gehouden over het thema excellentie, onder een representatieve groep betrokkenen binnen het mbo. Hierbij wordt recht gedaan aan de heterogeniteit binnen het mbo. De resultaten worden gepresenteerd in een aansprekende vorm (bijvoorbeeld een animatie of korte film).
2. Een set van ideeën om excellentie in het mbo te stimuleren, aangedragen door mbo-studenten van verschillende niveaus en sectoren (bijvoorbeeld in de vorm van wedstrijden, naar voorbeelden in het hoger onderwijs).
3. Een product/tool dat studenten ondersteunt de loopbaancompetentie kwaliteitenreflectie te ontwikkelen, door talenten zichtbaar te maken. Dit kan worden ingezet voor LOB-activiteiten.
4. Een product/tool waarmee het proces van erkennen, betekenis geven, begeleiden, programmeren en waarderen van excellentie binnen het mbo gestimuleerd kan worden (bijvoorbeeld in de vorm van een spel dat met verschillende doelgroepen gespeeld kan worden en uitdaagt tot het doen van uitspraken over deze elementen).

Bereikte resultaten

Alleen als het begrip 'excellentie' gaat leven voor alle partijen en betekenis krijgt in denken en handelen (voor alle partijen te snappen en eigen te maken), maakt excellentie kans op succes binnen de onderwijsinstelling (uitgangspunt van werken door de werkgroep).

Montagetool en Catalogus

Om op een praktische wijze aan de slag te gaan met excellentie, zijn er twee handzame instrumenten gemaakt: een Montagetool en een Catalogus.

- De Montagetool geeft praktische aanwijzingen over hoe je stap voor stap aan de slag kunt met excellentie.
- De Catalogus biedt een breed overzicht van mogelijkheden, middelen en achtergronden en geeft zo een toelichting op de korte aanwijzingen in de Montagetool;

Begeleiden risicogroepen

Beoogde resultaten

1. Een opleidingsmodule voor deskundigheidsbevordering voor coaches en docenten van risicjongeren;
2. Een film die mogelijke mentor- en/of coachingstructuren concreet in beeld brengt en een bijbehorende brochure met voorwaarden waaraan voldaan moet worden om te komen tot een deugdelijke mentor- en/of coachingstructuur;
3. Een film die goede voorbeelden van krachtige leeromgevingen concreet in beeld brengt en een bijbehorende brochure met voorwaarden waaraan voldaan moet worden om te komen tot een krachtige leeromgeving.

Bereikte resultaten

- **Opleidingsmodule** *Loopbaancoaching voor kwetsbare jongeren, een vak apart!*
Het doel van de opleidingsmodule is om de deelnemer handvatten te bieden bij de loopbaancoaching van kwetsbare jongeren. In de module is er aandacht voor diverse theoretische inzichten en worden deelnemers gestimuleerd een eigen visie op de aanpak bij loopbaancoaching te vormen. De map is voorzien van achtergrondinformatie en literatuur.
- **Vijf korte films:** de ontwikkelde films belichten, elk vanuit een ander perspectief, de praktijk van loopbaancoaching voor kwetsbare jongeren. In iedere film vertelt een docent, praktijkbegeleider, opleidingscoördinator of student zijn of haar eigen verhaal. Zij geven, ieder op hun eigen wijze en vanuit hun eigen optiek, aan hoe ze de begeleiding het liefst ingevuld zien. Deze films sluiten aan bij het aanbod van de Opleidingsmodule en worden gebruikt binnen deze module.

Begeleiden keuzeprocessen allochtone jongeren

Beoogde resultaten

Voorgesteld wordt de volgende activiteiten te ontplooiën:

- Er moet aansluiting gezocht worden bij bestaande activiteiten en/of deelprojecten op het gebied van LOB in het mbo. Dit kan bijvoorbeeld door aan bestaande werkgroepen een expert/ ervaringsdeskundige op het gebied van allochtone jongeren toe te voegen. Op die manier wordt het 'allochtone aspect' beter geïntegreerd.
- Laat experts van verschillende werkgroepen en deskundigen op het terrein van visie en beleid en deskundigheidsbevordering periodiek bij elkaar komen om te overleggen en samen na te denken over mogelijke andere initiatieven en aandachtspunten.
- Om spelgevoel onder docenten te bevorderen zou socioloog Ilias El Hadioui aan de deelnemende scholen een aantal masterclasses kunnen geven. Dit om het begrip spelgevoel te introduceren en bewustwording te kweken voor deze thematiek.

Bereikte resultaten

Publicatie die bestaat uit:

- Een visiedeel: dit deel kan fungeren als vertrekpunt voor een strategie voor diversiteit en LOB;
- Een mentorprogrammadeel: dit deel bevat informatie over meerwaarde en valkuilen bij het opzetten van een mentorprogramma voor Nieuwe Nederlanders.
- Een communicatiedeel: beschrijft acht casussen die weergeven op welke manier begeleiders en docenten effectief en cultuursensitief kunnen communiceren met deze studenten.

Dit product heeft als doel mbo-instellingen te inspireren om LOB aan te grijpen en Nieuwe Nederlanders te stimuleren hun talenten meer te benutten en de wat minder sterke punten verder te ontwikkelen.

Bevordering ouderbetrokkenheid

Beoogde resultaten

Doel van het deelproject is te komen tot producten die ouderbetrokkenheid in het mbo bewerkstellingen of vergroten. De producten zijn gericht op de instroom-, doorstroom- of uitstroomfase. Ouderbetrokkenheid resulteert in onderwijsondersteunend gedrag van ouders. Met uiteraard een succesvolle (school)loopbaan als gevolg. Scholen kunnen dit gedrag mogelijk aanjagen of ondersteunen. Op basis van de beperkte literatuur en onderzoek is de conclusie dat de LOB-projectgroep Ouderbetrokkenheid bij het ontwikkelen van producten en instrumenten kan inzetten op:

- De organisatie (ouderbetrokkenheid structureel opnemen in visie en beleid, focus op ouderbetrokkenheid aanbrengen);
- Training en/of scholing van personeel;
- Heldere informatie voor ouders die bijdraagt aan de dialoog;
- Bouwen van netwerken (ervaringsmogelijkheden scheppen);
- Inzoomen op reeds aanwezige praktijkvoorbeelden en mogelijk onder de aandacht brengen met een brochure.

Bereikte resultaten

- **Brochure Ouderbetrokkenheid:** de brochure *Ouders betrekken bij de loopbaanontwikkeling van hun kind – Een overzicht van onderzoek, literatuur en handvatten voor het mbo* bevat informatie over bevindingen uit wetenschappelijke en niet-wetenschappelijke publicaties over ouderbetrokkenheid en LOB die van belang zijn voor mbo-studenten. Youngworks heeft alle relevante literatuur op een overzichtelijke manier in kaart te gebracht en daar waar mogelijk voorzien van input uit zowel wetenschap, praktijk van onderwijs, ouders en student. De brochure bevat ook enkele interviews met zowel wetenschappers als ouders en studenten.
- **Publicatie Schoolwaardenkompas:** dit is de handleiding voor de inzet van het Schoolwaardenkompas en biedt onderwijsinstellingen hulp bij het maken van keuzes die een relatie hebben de manier waarop LOB vorm krijgt en de wijze waarop ouders daarbij betrokken worden.
- **Instrument Schoolwaardenkompas:** is een instrument waarmee onderwijsinstellingen deze keuzes in kaart kunnen brengen. Op deze wijze helpt het kompas bij het vormen van de logische samenhang tussen alle organisatiegebieden. Het kompas kan gezien worden als een eerste stap richting invulling van LOB en het betrekken van ouders. Uitgangspunt is dat een benadering vanuit

de basis het meest solide resultaat oplevert en dat samenhang met de andere organisatiegebieden borg staat voor een groot en blijvend effect.

De handleiding en het Schoolwaardenkompas zijn een logisch vervolg op de brochure *Ouders betrekken bij de loopbaanontwikkeling van hun kind*, die is uitgebracht in juni 2014.

Bevordering instroom technieksectoren

Gelet op de ontwikkeling, een andere aanpak als bij de overige speerpunten en het tijdspad, is dit onderwerp 'verplaatst' naar de actuele pilots. Derhalve is dit projectdeel ook binnen dat hoofdstuk (7. Actuele pilots) beschreven.

Doorlopende leerlijn vmbo-mbo

Beoogde resultaten

Algemeen beoogd resultaat is samen te vatten in een kernachtige slogan: 'LOB als ruggengraat!'

- Actief inzetten van enkele bestuurders uit het vmbo en het mbo om landelijke bestuurlijke steun te krijgen (zogenaamde LOBbyisten).
- Organiseren en faciliteren van regionale inspiratiebijeenkomsten, waarbij studenten betrokken worden. Hiertoe wordt een draaiboek ontwikkeld.
- Koppeling van deskundige docenten en ondersteuning van hen bij de implementatie. Hierbij kan er gebruik gemaakt worden van zogenaamde kennismakelaars in de regio.
- Ontwikkelen van projectvormen vanuit het LOB-perspectief. Het gaat hierbij om projecten waarbij studenten centraal staan en aan de hand van inhoudelijke thema's gewerkt wordt.

Bereikt resultaat

- Handreiking: versterking van doorlopende leerlijn vmbo-mbo: waarom is samenwerking op het gebied van LOB belangrijk? Ook is er aandacht voor voorkomende belemmeringen. In diverse digitale bijlagen zijn oplossingsrichtingen uitgewerkt. Ze bevatten, net als de handreiking, diverse links die verder kunnen helpen. Er zijn ideeën aangereikt om inspiratie op te doen om jongeren in een doorlopende LOB-lijn te ondersteunen bij de ontwikkeling van hun loopbaancompetenties.

De bijlagen zijn:

- **Bouwstenen** voor een doorlopende leerlijn vmbo-mbo
- **De actoren** in een doorlopende leerlijn LOB
- **Draaiboeken** voor drie activiteiten op het snijvlak vmbo-mbo
- **Samenwerken** aan LOB
- **Visie ontwikkelen** in regionale inspiratiebijeenkomsten

Succesvol doorstromen na het mbo, zowel arbeidsmarkt als hbo

Beoogde resultaten

- Inventarisatie van succesvolle door- en uitstroomtrajecten;
- Ontwerpeisen: waar moet op gelet worden bij het ontwerpen van een ondersteuningstraject voor succesvolle doorstroom vanuit studentperspectief;
- Concrete ervaringen met in de praktijk toegepaste ontwerpeisen;
- Gevalideerde, doordachte en onderbouwde ontwerpeisen en practice based evidence voor de op mbo-niveau ontwikkelde en gerealiseerde LOB-doorstroomontwerpen;

- Beschrijving van vier LOB-doorstroomontwerpen voor twee niveaus (3 en 4), respectievelijk naar arbeidsmarkt en vervolgopleiding;
- ‘LOB-netwerken’ in vier regio’s die gebruik maken van de ontwerpscenario’s c.q. de ontwerpeisen;
- Publicatie, zowel in hard copy als via de website van het Stimuleringsproject LOB in het mbo en via andere media.

Bereikt resultaat

- Publicatie **De loopbaan als reis. Een landkaart als hulp voor de loopbaanreiziger**. Deze publicatie beschrijft enkele essentiële principes voor effectief LOB bij de doorstroom naar het hbo of de arbeidsmarkt (zoals studentperspectief, enabling capability, sociaal kapitaal en regionale samenwerking) en werkt toe naar de concrete uitwerking van alle theorie en bevindingen, gegoten in de metafoor van de loopbaan als reis:
- **Kaart van de Loopbaanrealisatie**: deze Kaart is een denkbeeldige cartografie die de wereld van de dagelijkse beroepsontwikkeling weergeeft. Uit tal van interviews met studentenzijn enkele elementen naar voren gekomen die belangrijk zijn geweest in hun ontwikkeling. Deze zijn in de Kaart van de Loopbaanrealisatie verwerkt als mogelijke ervaringen die een student kan opdoen. Voor het gebruik van de Kaart is een korte handleiding beschikbaar:
- **De Gesprekslegenda**. De Kaart zelf is beschikbaar in twee formaten. Een handzaam formaat voor op tafel, geschikt om de dialoog aan te gaan met de student. En een posterformaat voor in de docentenkamer om samen met alle LOB-betrokkenen in de organisatie in gesprek te gaan over de wijze waarop uw onderwijsinstelling LOB kan invullen.

Nog te ondernemen acties

Aanpassing map risicogroepen

- De Opleidingsmodule Loopbaancoaching voor kwetsbare jongeren wordt bijgesteld op basis van ervaringen die zijn opgedaan in een uitgevoerde pilot binnen twee onderwijsinstellingen.
- In overleg met de ontwikkelaars van deze opleidingsmodule wordt afgestemd hoe dit product binnen de onderwijsinstellingen gebruikt kan worden.

Aanvulling doorlopende leerlijn vmbo-mbo

- Er wordt aanvullende input gegeven voor de ontwikkeling van een doorlopende leeromgeving in relatie tot de begeleidingslijn vmbo-mbo.

Ontwikkelingen SZW t.a.v. Jeugdwerkloosheid

- Aanvullend op het plan Jeugdwerkloosheid wordt er onderzocht of er vanuit het Stimuleringsproject specifieke implementatieactiviteiten uitgevoerd kunnen worden. En dan vooral om studenten de loopbaancompetentie netwerken bij te brengen.
- De resultaten van de werkgroep Diversiteit sluiten aan bij het voorstel coaches, c.q. mentoren in te zetten voor niet-Nederlandse jongeren. Dit alles om het arbeidsperspectief van de niet-Nederlandse jongeren in zeven gemeenten te vergroten. Deze items worden verkend voor mogelijke acties na de zomerperiode.

Tijdspad voor alle acties in kader van speerpunten

- Acties in het kader van kwetsbare jongeren en doorstroom vmbo-mbo zijn beschikbaar in oktober 2015.
- Er is helderheid over het al dan niet inzetten van activiteiten vanuit het Stimuleringsproject, zoals hierboven beschreven is.

7. Instrumentontwikkeling

Inleiding

Naast de ontwikkeling van producten, et cetera, door de diverse werkgroepen, zijn er vanuit het project een aantal instrumenten ontwikkeld, die rechtstreeks te maken hebben met LOB binnen het onderwijscurriculum. De ontwikkeling van deze instrumenten zijn niet beschreven in het projectplan, maar zijn een logisch vervolg op vragen vanuit het onderwijsveld, bij de realisering van de uitvoering van LOB binnen de onderwijsinstelling. Om die reden is er binnen dit item geen beoogd resultaat beschreven.

Resultaten van deze ontwikkeling zijn

- Er is een zogeheten **Loopbaanmagazijn** ontwikkeld en via de website en de regionale kennisdelingsbijeenkomsten gedeeld en onder de aandacht gebracht. Dit instrument is gekoppeld aan de vijf loopbaancompetenties en bevat boekjes met oefeningen en andere materialen voor gebruik door docenten binnen het onderwijscurriculum.
- In het kader van de competentie netwerken is er een **Lessenserie Netwerken** ontwikkeld en ter beschikking gesteld.

Nog te ondernemen acties

- Het Loopbaanmagazijn wordt momenteel in samenwerking met drie docenten aangevuld, herzien en ter beschikking gesteld.
- In nauwe samenwerking met de trainers wordt er een zogenaamde **Toolkit** samengesteld voor de uitvoering van de training voor docenten volgens het principe train-the-trainer.
- Daar waar mogelijk wordt de Lessenserie Netwerken aangevuld en verrijkt met suggesties voor de praktijk.

Tijdspad

- Het bijgestelde en aangevulde Loopbaanmagazijn is begin oktober beschikbaar.
- De Toolkit voor schoolcoaches is half oktober beschikbaar.
- De aanvulling op de Lessenserie Netwerken is nog niet concreet belegd; het tijdspad is daarom dus ook nog niet helder.

8. Actuele pilots

Loopbaangerichte intake:

Inleiding

Volgend op de resultaten van de eerste projectfase, is er in het daaropvolgende projectplan aangegeven dat de loopbaangerichte intake verder aandacht vraagt en verdieping nodig is. Daarbij zijn er mogelijke resultaten aangeleverd die min of meer als herstart zijn gebruikt voor de nieuw te ontwikkelen activiteiten.

Beoogde resultaten

De mogelijke resultaten komen voort uit de te organiseren expertmeeting en het te ontwikkelen plan en zijn hieronder daarom globaal beschreven:

- Er zijn mogelijkheden verkend, er is (eventueel) een plan ontwikkeld en er is binnen een of meerdere instellingen een pilot gestart op het gebied van het speerpunt Toelatingsbeleid/intake.
- Er is een document (of andere uitingsvorm) ontwikkeld om het item Toelatingsbeleid/intake in relatie tot LOB onder de aandacht te brengen. Minimaal is de discussie rondom dit thema binnen enkele onderwijsinstellingen geagendeerd.
- Op basis van resultaten is een masterclass georganiseerd.
- Intakers van een aantal onderwijsinstellingen hebben trainingen gevolgd voor het voeren van het gewenste LOB-ingekeurd intakegesprek.
- Indien mogelijk zijn er ontwerpeisen geformuleerd en zijn juridische elementen inzichtelijk gemaakt voor betrokkenen bij de intake.
- Ook hier geldt dat de resultaten op het gebied van deskundigheidsbevordering van intakers eventueel in opleidingsmodules beschikbaar worden gesteld.

'Bereikt' resultaat, c.q. nog in ontwikkeling

- Zes onderwijsinstellingen hebben binnen een zogenaamde ontwerpstudio die bouwstenen en principes verzameld, die de duurzaamheid van de intakeprocessen bevorderen én die ruimte laten voor de eigenheid van een onderwijsinstelling. Dit gebeurde samen met een expert en op basis van eigen ervaringen en succesfactoren binnen het intakeproces. Daarbij is ook gekeken naar termen die in nauw verband staan met 'intake': toelating, selectie en oriëntatie. Het onderscheid, maar ook de verhoudingen tussen deze items kwamen aan bod, aansluitend bij de expertise van deze deelnemende instellingen.

De activiteiten van deze pilot zijn nog volop in ontwikkeling, waarbij men zich in samenhang met andere items en de betrokken onderwijsinstellingen ook buigt over het te bereiken resultaat. Dat wil zeggen de uitingsvorm van alle verkregen informatie. Uiteraard resulteert het in een overdraagbaar product.

- Daarnaast werken experts aan een brochure waarin zij met landelijke stakeholders het intakeproces tegen het licht houden. Deze brochure beoogt het gesprek op gang te brengen oftewel te stimuleren over het onderwerp loopbaangerichte intake.

Nog te ondernemen acties

- Doorontwikkeling en afronding activiteiten uit ontwerpstudio, waarbij samenhang met resultaten studiekeuze-check wordt gezocht.
- Afronding en ter beschikking stellen van brochure.
- Presentatie van beide resultaten op een passende manier.

Tijdspad

Beide resultaten zijn eind oktober dan wel begin november afgerond en ter beschikking.

Samenwerking in de regio (vmbo-mbo):

Inleiding

Deze pilot is niet beschreven in het projectplan, maar heeft rechtstreeks een verband met de notitie “Versoepelen van overgangen” van de Onderwijsraad, en de actualiteit binnen de beide onderwijssectoren. Volgend op alle actuele ontwikkelingen in relatie tot LOB in zowel in het vmbo als mbo, is er gekozen voor een pilot die zich daarop specifiek toespitst. Om een en ander binnen het tijdsaspect van de projectperiode te realiseren, is er aansluiting gezocht en gevonden bij een reeds bestaand samenwerkingsverband. De beoogde pilot wordt in nauwe samenspraak uitgevoerd in midden-noord Limburg, waarbij twee mbo-instellingen zijn betrokken (een ROC en een AOC) en 19 vmbo-scholen. Het samenwerkingsverband bestaat al 14 jaar en is vooral gericht op bestuurlijk niveau.

Het doel van de pilot ‘LOB in de regio: samen ontwikkelen, samen werken!’ is tweeledig:

- Mbo-instellingen en vmbo-scholen beter in staat stellen samen te werken aan het behalen van LOB-doelstellingen;
- Aanbevelingen op stellen voor andere regionale samenwerkingsverbanden op het gebied van LOB.

Er zijn diverse activiteiten geweest, waaronder een ‘overval’, waarbij twee dagen lang op scholen gezocht werd naar alles wat bijdraagt aan kwalitatief hoogwaardig LOB.

‘Beoogd’ resultaat

De resultaten zijn als volgt te omschrijven:

- Uitvoerige beschrijving van regionale aanpak ten gunste van drempelloze doorstroom vmbo-mbo;
- Analyse van succes- en faalfactoren bij regionale samenwerking.

Nog te ondernemen acties

- Op basis van de input uit uitgevoerde activiteiten worden er onder meer enkele webinars en een on-conferentie (een bijeenkomst met een vrije structuur zonder specifiek programma, waarvan de deelnemers de inhoud bepalen) uitgevoerd.
- De bevindingen worden mede op basis van deze gehele input en mogelijk in samenhang met andere praktijkvoorbeelden gebracht en beschreven als landelijk overdraagbaar product. De exacte uitwerking en uitingsvorm wordt nader bepaald.

Tijdspad

De beoogde activiteiten worden verder uitgevoerd in de periode juni tot en met september/oktober 2015. Waarbij de resultaten eind oktober dan wel begin november te verwachten zijn.

Studiekeuze-check activiteiten in ho en wo:

Inleiding

Het onderwerp Studiekeuzegesprekken en de inzet van deskundig LOB-advies voor twijfelaars en overstappers vmbo-mbo en mbo-hbo vraagt om een verdere verkenning. Die is immers nodig om te komen tot een concreet voorstel voor de aanpak van dit thema, inclusief bijbehorende acties. Daarom wordt hier op dit moment geen voorstel voor gedaan, behalve dat we dit onderwerp begin 2014 in nauw overleg met OCW willen verkennen. Op basis hiervan wordt een concrete pilot (of andere, nader te bepalen activiteiten) gestart.

Bovenstaande cursieve tekst is terug te zien in het projectplan. Met andere woorden: er is op dat moment geen beoogd resultaat benoemd; dit is immers de oriënterende fase. De focus binnen dit onderdeel is erop gericht om de overgang niet meer als een 'administratieve handeling' te zien, maar om daadwerkelijk op een loopbaangerichte manier kansen te creëren voor de studenten.

Bereikt resultaat

Onder verantwoordelijkheid van externe experts werkten 25 beleidsmakers, managers en docenten van verschillende mbo-instellingen een week lang intensief online samen om ideeën te verzamelen die van meerwaarde kunnen zijn wanneer een mbo-instelling zelf aan de slag wil met de studiekeuze-check. Zij kwamen tot zeven prototypes, gebaseerd op principes die de deelnemers belangrijk vinden. De prototypes bestaan elk uit een korte beschrijving en een tijdlijn. Ingrediënten zijn bijvoorbeeld:

- Een zelfonderzoek dat jongeren helpt de eigen talenten op het spoor te komen. Ze krijgen hulp bij het beter begrijpen van hun talenten en bij de vertaling van talenten naar een opleiding;
- Een spelmiddag waarin jongeren geholpen worden bij hun keuze door het spelen van een spel. In dit spel zitten korte feedback-loops waarbij infographics, cartoons en filmpjes gebruikt worden;
- In korte tijd doorlopen leerlingen een mini-variant van de opleiding waarvoor ze belangstelling hebben. Ze krijgen een echte mini-syllabus, leggen een proeve van bekwaamheid af en krijgen begeleiding van een student;
- Jongeren sporen op wat hun voorouders deden. Aan de hand hiervan gaan ze op zoek naar onbekende beroepen. Dit helpt om op een nieuw spoor te komen en open te staan voor andere opleidingen.

Nog te ondernemen actie

De eindresultaten worden op het moment van deze Tussenrapportage afgerond. Deze zijn straks voor iedereen beschikbaar. Daarbij wordt gedacht aan:

- een brochure, waarin naast de beschrijving van de prototypes experts aan het woord komen over de studiekeuze-check;
- het creëren van samenhang met de resultaten van de activiteiten in het kader van Loopbaangerichte Intake;
- de ontwikkeling van een app voor studenten om sociaal kapitaal en de talenten van de jongeren in te zetten en verbinding te maken met andere doelgroepen.

Tijdspad

- De beoogde brochure is in september 2015 beschikbaar.
- De overige ideeën behoeven nog enige uitwerking en zijn naar verwachting eind oktober beschikbaar.

Inzet van social media in relatie tot LOB

Inleiding

Deze pilot is niet benoemd binnen het projectplan. Er is dus ook geen beoogd resultaat beschikbaar. Mede op verzoek van OCW en gezien de relevantie van inzet van social media binnen het onderwijscurriculum, is er vanuit het project tijd besteed aan dit item.

Het **beoogde resultaat** is als volgt te omschrijven:

1. De realisering van het instrument **LOBbook**

LOBbook is een digitaal instrument waarmee de student op een eenvoudige en prettige manier kan werken aan de vijf loopbaancompetenties die hen een stap op weg helpen in het keuzeprocess. Het instrument is gebaseerd op succesvolle ervaringen binnen Drenthe College met een soortgelijk instrument voor kwetsbare jongeren. Dit instrument is de basis voor doorontwikkeling en biedt ondersteuning bij het maken van passende keuzes. LOBbook biedt studenten de mogelijkheid om op een interactieve manier te reflecteren op hun ervaringen die ze opdoen in bpv-situaties en in andere situaties waarbij opgedane ervaringen van belang zijn voor het ontdekken van hun eigen mogelijkheden en ambities.

Dit interactieve instrument biedt studenten de mogelijkheid om zowel met studiegenoten als met begeleiders op allerlei momenten van de dag of week te communiceren over allerlei zaken die van belang zijn voor het keuzeprocess waarin hij/zij zich bevindt. Het instrument biedt een laagdrempelig interactief (gesloten) Social Media Systeem voor studenten en docenten, wat aansluit bij de digitale beleveniswereld van de student. Het instrument combineert het werken en volgen van loopbaancompetenties, het communiceren tussen studenten en docenten/begeleiders en praktische toepassingen als aanwezigheidsregistratie, Skype- & agendamodule en andere functies.

Voor een optimale inzet van LOBbook spelen docenten en begeleiders een sleutelrol. Hun taak wordt intensiever en belangrijker. Zij verbinden zich aan de studentengroep waarvoor zij verantwoordelijk zijn. Zowel binnen als buiten de lessen zal de docent en begeleider zich meer met de studenten verbinden. Hij biedt een ondersteunende rol om de (eerste) vragen bij het werken met LOBbook te beantwoorden en de studenten wegwijs te maken. Ook biedt hij, daar waar wenselijk informatie aan ouders over het gebruik van LOBbook.

Onderwijsinstellingen krijgen de mogelijkheid dit instrument in te zetten en daarmee de voordelen te ervaren van een digitaal systeem waarin LOB en SLB samenkomen.

2. Brochure voorzien van praktijkvoorbeelden

Nog te ondernemen acties

- Afronden van brochure;
- Doorontwikkeling LOBbook realiseren, bekendheid geven aan instrument en stimuleren dat onderwijsinstellingen daadwerkelijk aan de slag gaan met deze mogelijkheid.

Tijdspad

Beide resultaten zijn op moment van deze Tussenrapportage in ontwikkeling en worden na de zomer afgerond en ter beschikking gesteld.

Document Loopbaan en Burgerschap

Inleiding

Onderwijsinstellingen gebruiken het document Loopbaan en Burgerschap vaak om vorm en inhoud te geven aan LOB. Wel blijkt dat LOB regelmatig onderdeel is van een programma dat vooral accenten legt op burgerschap en in veel mindere mate raakvlakken heeft met LOB. Daarom is het raadzaam om binnen de projectperiode op enige wijze aandacht te besteden aan de plaatsing en invulling van het dossier Loopbaan en Burgerschap. En daar waar wenselijk c.q. noodzakelijk activiteiten te ontplooiën die meer recht doen aan het onderdeel loopbaanoriëntatie binnen dit deel van het onderwijscurriculum. In samenspraak met de kerngroep en de onderwijsinstellingen wordt gezocht naar een werkvorm die recht doet aan de professionalisering van Loopbaan en Burgerschap.

Bovenstaande cursieve tekst is afkomstig uit het projectplan en heeft als basis gediend voor de verkenning door enkele kerngroepleden. Deze zijn hierna tot de conclusie gekomen dat dit item dusdanig verweven zit in het project en de ontwikkelingen in het kader van Focus op Vakmanschap, dat het geen meerwaarde oplevert dit als apart item bij de kop te pakken (tekst is afkomstig van de Tussenrapportage juli 2014, pagina 48).

Vanuit OCW zal, naar alle waarschijnlijkheid, de opdracht aan derden versterkt worden voor herziening van het document Loopbaan en Burgerschap. Vanuit de opgebouwde expertise binnen het Stimuleringsproject wordt er na de zomer gewerkt aan de ontwikkeling van een Handreiking LOB, conform de voorbeelden die beschikbaar zijn gekomen om de inzet van LOB binnen het vmbo naar een hoger plan te tillen.

Nog te ondernemen actie

Ontwikkelen Handreiking LOB in het mbo, conform voorbeeld Handreiking LOB in het vmbo.

Tijdspad

Beoogde handreiking moet eind oktober 2015 beschikbaar zijn.

Bevordering instroom technieksectoren

Bij dit speerpunt was meteen bij de start van de tweede projectfase helder dat het een complex item is. Dit in relatie tot de vele ontwikkelingen en activiteiten vanuit diverse andere projecten en initiatieven. Op basis van input is er in het projectplan van de tweede fase een richting benoemd, die beoogd wordt in deze projectfase

Te verwachten richting

Vanuit de kerngroep is de opvatting dat wanneer het zogeheten BètaMentality-model wezenlijk is voor jongeren die studeren in de technische sector, dit het uitgangspunt van ontwikkeling en handeling moet zijn. Vanuit dit onderzoek en de ervaringen hiermee vanuit de praktijk, dienen er activiteiten en producten ontwikkeld te worden om de instroom in de sector techniek te bevorderen. Bij reeds gemaakte keuzes moeten de activiteiten en producten voortgezet worden. Daarnaast is een optie om de deskundigheid van techniekbetrokkenen, zowel in het vmbo als het mbo, te 'scholen' met betrekking tot deze onderzoeksresultaten. De focus daarbij ligt op de invloed van deze resultaten op het onderwijs aan de toekomstige techniekstudenten. Eerdere ervaringen met het model van BètaMentality in enkele mbo-instellingen worden benut voor het opzetten van het beoogde plan.

Concreet: uitgaande van de resultaten uit BètaMentality, waarbij een onderscheid gemaakt wordt tussen verschillende types die geïnteresseerd zijn voor techniek, wordt er binnen een te kiezen regio gewerkt om de instroom voor de technische sector te bevorderen, zowel voor jongens, meisjes en studenten van niet-westerse afkomst. Gestreefd wordt naar een regionale samenwerking met vmbo-mbo en bedrijfsleven.

Bereikt resultaat, c.q. stand van zaken

Na diverse contacten in een regio waar er nieuwe ontwikkelingen gestart zijn met diverse vmbo-scholen, mbo-instellingen en het regionale bedrijfsleven, is de conclusie getrokken dat de ontwikkelingen te traag verlopen zijn in relatie tot het tijdspad van het project. Mede om die reden is van samenwerking afgezien. Op moment van deze rapportage worden contacten gelegd met een andere regio om alsnog te komen tot het te beoogde resultaat.

Nog te ondernemen actie

- Verkenning van mogelijkheden binnen en andere regio;
- Aansluitend op ontwikkelingen in regio, komen tot een LOB-model ter inspiratie bij de techniekprofielen. Dit om de samenwerking in de regio met vmbo-mbo en regionale bedrijfsleven te bevorderen.

Tijdspad

Op basis van huidige inschatting en verkenning zijn de resultaten eind oktober/begin november beschikbaar.

9. Effectmeting en onderzoek

Inleiding

Onder de noemer van Effectmeting zijn er in de loop van de projectperiode enkele activiteiten uitgevoerd, die vooraf in het projectplan niet allemaal zijn benoemd en beschreven. Het was immers vooraf niet helder welke zaken in dit kader passend en actueel zouden zijn.

Uitgevoerde items in het kader van effectmeting zijn:

- Inzet van promovenda van Open Universiteit
- Ontwikkeling kwaliteitskaart door De Argumentenfabriek
- Onderzoek door Motivaction ten aanzien van ervaringen van studenten ten aanzien van Lob-activiteiten
- Analyse praktijksituaties van enkele onderwijsinstellingen
- Onderzoek door Motivaction naar de behoeften van diverse stakeholders als het gaat om LOB-activiteiten in de nabije toekomst (concreet na de projectperiode).

Beoogd resultaat

De meeste items zijn niet vastgelegd in het projectplan. Daarom is er slechts van een enkele activiteit een beoogd resultaat beschikbaar.

Deze zijn als volgt beschreven:

- Een **promovendus**, verbonden aan de Open Universiteit en onder begeleiding van Marinka Kuijpers en Frans Meijers, doet onderzoek naar het meten van effecten en het bewaken van kwaliteit. Daarnaast wordt er gezocht naar bruikbare methoden voor kwaliteitsverbetering en effectmeting. In nauw overleg met OCW wordt hier vorm en inhoud aan gegeven. Een van de ideeën is het laten uitvoeren van een zogenaamde Startmonitor eerstejaars mbo (conform het voorbeeld uit het hbo). Een van de conclusies uit de effectmeting naar de eerste fase van het project wordt hierbij in ieder geval ter hand genomen: **Neem de student als uitgangspunt!**
- Om een en ander te kunnen markeren als groei en ontwikkeling, is het raadzaam om een zogenaamde kwaliteitskaart te ontwikkelen. De LOB-scan kan hierbij behulpzaam zijn en eventueel worden gebruikt als procesborging. Hiertoe wordt een opdracht verstrekt aan deskundigen en/of worden voorbeelden gezocht die bruikbaar zijn in deze situatie.

Bij de **Kwaliteitskaart** is er afgeweken van de beschrijving, zoals in het projectplan is aangegeven. Dit mede op basis van verkregen inzichten en het feit dat het meten van succes een moeilijk uitvoerbaar proces bleek te zijn. Daarnaast wordt er op basis van ingediende plannen en een zogenaamde 'verantwoording van plannen in relatie tot verkregen subsidie' gekeken of voornemens binnen de onderwijsinstellingen zijn gerealiseerd.

Bereikt resultaat

- **Promovenda:** door Aniek Draaisma wordt een vierjarig promotieonderzoek uitgevoerd naar de veranderingen die het Stimuleringsproject op de 37 mbo-instellingen teweeg brengt en de effecten van deze veranderingen. Het onderzoek richt zich op de manier waarop een loopbaangerichte leeromgeving tot stand komt, de rol van de leidinggevenden daarbij en het proces van gezamenlijk en individueel leren van de docenten van deze mbo-instellingen. Voorlopige resultaten laten zien dat naarmate de communicatie tussen de verschillende stakeholders op de instellingen (managers, contactpersonen, schoolcoaches, docenten) verbetert, het proces richting een loopbaangerichte leeromgeving meer op gang komt. Op dit moment is de onderzoekster bezig met casestudies op drie mbo-instellingen, om diepgaand inzicht te krijgen in de fase van implementatie.
- **Kwaliteitskaart:** om managers te helpen bij het bepalen van LOB-beleid binnen hun onderwijsinstelling, is de Kwaliteitskaart LOB ontwikkeld. In het hart van de kaart staat de centrale vraag: hoe kan een mbo-instelling de kwaliteit van loopbaanoriëntatie- en begeleiding borgen? Daarbij zijn drie stappen belangrijk: verankeren, faciliteren en verbeteren. Bij elke stap staan de voorwaarden waaraan een mbo-instelling moet voldoen om de kwaliteit van LOB te borgen en de manieren waarop het bestuur en management dit kan organiseren. Op de achterkant staat, in het kort, aanvullend informatie over LOB in het mbo. De kaart is door De Argumentenfabriek gemaakt op basis van literatuur onderzoek en input van LOB-deskundigen uit verschillende mbo-instellingen. Deze kaart is digitaal beschikbaar vanaf eind juni 2015 en wordt ruim verspreid.
- **Studenteninput door Motivaction:** door Motivaction is een praktijkgestuurd onderzoek uitgevoerd naar de ervaringen van studenten met LOB-activiteiten binnen hun onderwijsinstelling. Deze resultaten zijn door middel van een e-Safari en pizzasessies met studenten verkregen. Op basis hiervan en na literatuurstudie is de eindrapportage opgesteld. Deze is sinds eind juni zowel digitaal als in hard copy beschikbaar. In het onderzoek staat het perspectief van mbo'ers centraal. Gekozen is voor een kwalitatieve opzet in plaats van een kwantitatieve effectmeting. Om deze reden zijn er in dit rapport verhalen te vinden in plaats van harde cijfers. Die aanpak maakt de bevindingen in het rapport beslist niet minder waardevol. Zo wordt duidelijk dat de grondbeginselen van LOB in potentie goed aansluiten bij dat wat studenten bezighoudt.
- **Analyse praktijksituaties:** een expert houdt hierbij drie mbo-instellingen tegen het licht in het kader van succes- en faalfactoren die een rol spelen (hebben gespeeld) bij het ontwikkelen en invoeren van LOB binnen de instelling. Dit in nauwe samenhang met de implementatie van visie en beleid en overige zaken die in het kader van LOB essentieel zijn. Het implementeren van een nieuw LOB-programma kan worden opgevat als een innovatie (een belangrijke verandering in programma en processen). Er zijn vele determinanten die het succes van de implementatie van een innovatie bepalen. Binnen de analyse ligt de focus op de determinanten van het sturingsproces en wordt dit geïllustreerd aan de hand van drie voorbeelden.
- **Behoeftenonderzoek bij stakeholders w.b. LOB na projectperiode:** door Motivaction wordt een praktijkgericht onderzoek uitgevoerd om inzicht te verkrijgen in de wijze waarop het veld aankijkt tegen de toekomst van LOB en de manier waarop eventueel in de toekomst activiteiten ingezet, c.q. voortgezet kunnen worden. Gelet op het succesvolle verloop van het onderzoek met studenten (zie hierboven, bij 'Studenteninput door Motivaction'), is er ook hier gekozen voor de methode van de e-Safari. Mogelijk wordt deze methode aangevuld met enkele lunchsessies met geïnteresseerde betrokkenen. Thema's uit het onderzoek zijn: professionalisering, onderwijscurriculum, pedagogisch klimaat, ketenbenadering en implementatie.

Nog te ondernemen acties

- **Promovenda** onderzoekt (vanuit Open Universiteit en onder supervisie van prof. dr. Marinka Kuijpers en dr. Frans Meijers) de impact van het project op het gedrag van de verschillende actoren.
- **Analyse praktijksituaties**: het doorzetten van de ingang gezette activiteiten en het realiseren van het eindproduct. Mogelijk kunnen resultaten meegenomen worden in eindadvies of plannen voor na projectperiode.
- **Onderzoek Motivaction onder stakeholders**: de eerste analyses worden in juli besproken en moeten, samen met de uitkomsten van de lunchsessies, en eventuele andere relevante input dienen tot een advies richting opdrachtgever.
- Op basis van ingediende plannen en een zogenaamde '**verantwoording van plannen in relatie tot verkregen subsidie**' wordt gekeken of voornemens binnen de onderwijsinstellingen zijn gerealiseerd.

Tijdspad

- De eindresultaten van het vier jaar durende onderzoek door de promovenda zijn te verwachten in september 2017. In november 2015 wordt er een tussenrapportage opgeleverd.
- De analyse van de praktijksituaties is beschikbaar in het najaar van 2015 en als voorbeeld te benutten voor alle onderwijsinstellingen.
- De eerste analyses uit het Motivaction-behoeftenonderzoek zijn half juli 2015 beschikbaar. In oktober is het volledige advies beschikbaar.
- De verantwoording ingediende plannen in relatie tot verstrekt subsidiegelden is in november 2015 gereed.

10. Informatievoorziening

Inzet succesvolle studenten

Inleiding

Het vergroten van awareness bij jongeren biedt mogelijkheden: zij hebben er baat bij te beseffen hoe belangrijk een goede studiekeuze is voor hun loopbaan en toekomstige mogelijkheden. Een mogelijkheid in het mbo is het inzetten van studenten zelf, zowel voor leerlingen van het vmbo die nog moeten kiezen, als voor studenten op het mbo zelf. Tal van onderzoeken wijzen uit dat de verhalen van leeftijdsgenoten een grote invloed hebben op het (keuze)gedrag van jongeren. Hiervoor kunnen de studenten worden ingezet. Zij kunnen informatie verstrekken, ervaringen delen of gewoonweg een inspiratiebron zijn voor toekomstige- en medestudenten.

Beoogd resultaat

Aan het eind van de projectperiode (december 2015) is er een handleiding voor onderwijsinstellingen voor de inzet van studenten beschikbaar. Dit wordt ook opgenomen in het onderwijscurriculum.

Bereikt resultaat

Het beoogde resultaat is nog niet beschikbaar. Na verkenningen met diverse betrokkenen is er gekozen voor een brochure. Daarbij vormt een theoretische onderbouwing de basis. Deze theorie wordt gekoppeld aan de praktijk, in de vorm van interviews en voorbeelden, die ter inspiratie kunnen dienen voor het inzetten van studenten bij informatievoorziening aan medestudenten of toekomstige studenten.

Nog te ondernemen acties

De eerste opzet van de beoogde brochure wordt afgerond en ter beschikking gesteld.

Tijdspad

Deze publicatie is begin november beschikbaar.

MBO Stad en Beroepen in Beeld

Inleiding

Beroepen in Beeld en MBO Stad zijn twee sites die hetzelfde gedachtegoed delen: eerlijke, objectieve informatie verstrekken over het mbo, gebaseerd op de kwalificatiestructuur. De sites hebben elk hun eigen doelgroep en de sites bevatten eigen specifieke kenmerken. Door de verwijzingen over en weer naar elkaar én de gemeenschappelijke vormgeving is er sprake van een natuurlijke verbinding

Beoogd resultaat

- Een portal met drie keuzefunctionaliteiten;
- Een voorstel voor zowel positionering als bekostiging van informatievoorziening na de projectperiode;
- Bijsluiters voor opleidingen in het mbo;
- Een handleiding voor 'uitblinkers', die vmbo-scholieren en mbo-studenten informatie moet geven.

Bereikt resultaat

Beide sites bieden een goed en reëel beroepsbeeld ter ondersteuning van het studiekeuzeprocess. MBO Stad richt zich met haar visuele karakter op de jongere doelgroep. Dit kunnen zowel vmbo-leerlingen zijn als leerlingen van de hoogste groepen van het basisonderwijs. Beroepen in Beeld richt zich op een oudere doelgroep, die zich op een ander moment in het keuzeprocess bevindt, zoals schoolgaande en werkloze jongeren op zoek naar een passende vervolgopleiding. Een belangrijk onderdeel van de informatievoorziening is het inzicht in de kansen op een baan en een stage.

Ouders, decanen en mentoren vinden op beide sites modules die ze kunnen gebruiken bij het begeleiden van hun kind, leerling of student terwijl hij of zij zich oriënteert. In het kalenderjaar 2014 hebben 318.000 unieke bezoekers de sites bezocht. Dat deden ze in 400.000 sessies waarbij ze 3,9 miljoen pagina's hebben bezocht. 25% van de bezoekers zijn terugkerende bezoekers; 75% bezoekt de site voor het eerst. Een opvallend kenmerk van het bezoek is de tijd de bezoeker op de site verblijft. Gemiddeld besteden bezoekers zes minuten op de sites. Dit is een hogere score dan het landelijke gemiddelde. Dit ligt voor deze doelgroep op twee minuten per sitebezoek. Per sessie worden tien pagina's bezocht. In het eerste kwartaal van 2015 hebben 127.000 unieke bezoekers de sites in 170.500 sessies bezocht. Door gerekend naar het hele jaar betekent dit een verhoging ten opzichte van 2014.

De publicatie *MBO-Landschap helder in beeld* (mei 2015), biedt meer gedetailleerde informatie.

Nog te ondernemen acties en tijdspad

Vanuit OCW is een opdracht verstrekt aan een onafhankelijke kwartiermaker. Deze heeft na een verkennend onderzoek aanbevelingen gedaan aan OCW. De betrokken partijen – te weten MBO Raad en SBB – hebben de voorstellen ontvangen. Te verwachten valt dat er na de zomer verdere stappen en conclusies te verwachten zijn.

Studie in Cijfers

Inleiding

SBB ontwikkelt in opdracht van OCW en in het kader van het Stimuleringsplan LOB voor het mbo, samen met onderwijs, bedrijfsleven, (aankomende) studenten en andere stakeholders de studiebijsluiters 'Studie in Cijfers'.

(Aankomende) mbo-studenten en hun ouders worden hiermee voorzien van relevante, betrouwbare, onafhankelijke, actuele, toegankelijke en (zo veel mogelijk) vergelijkbare informatie over opleidingen en de arbeidsmarkt. Hierdoor kunnen zij een weloverwogen studiekeuze maken. Dit project richt zich zowel op (aankomende) studenten als op de personen die hen het meest ondersteunen en adviseren tijdens hun studiekeuzeproces. Sinds mei 2014 is Studie in Cijfers voor elke opleiding bij iedere mbo-instelling beschikbaar.

Beoogd resultaat

Het streven is dat eind 2015 alle instellingen Studie in Cijfers in hun voorlichting gebruiken. Studie in Cijfers van alle deelnemende scholen worden gepubliceerd op een centrale website (indien 50 procent van de scholen deelneemt).

Bereikt resultaat

- Prototype van Studie in Cijfers 1.0: Studie in Cijfers is ontwikkeld (zowel inhoud als vormgeving) in gezamenlijk overleg met de gebruikersgroep en de klankbordgroep.
- De techniek om data te verzamelen, Studie in Cijfers te produceren en te distribueren naar deelnemende onderwijsinstellingen, is beschikbaar.
- Het prototype is door de gebruikersgroep en de klankbordgroep geëvalueerd onder vmbo-leerlingen, mbo-studenten, decanen en docenten.
- Partijen in het veld zijn geïnformeerd over Studie in Cijfers.
- Er is een communicatieplan opgesteld en uitgevoerd met (promotie)activiteiten om mbo-instellingen te ondersteunen bij de implementatie en ze te stimuleren zich aan te sluiten. Verder is er voorlichting beschikbaar over het gebruik van Studie in Cijfers aan leerlingen/studenten, ouders en decanen (doorlopend 2014).
- Studie in Cijfers 2.0 is opgeleverd, met daarbij wijzigingen in de lay-out naar aanleiding van de evaluatie onder gebruikers. Daarnaast zijn wijzigingen doorgevoerd naar aanleiding van het besluit van de minister (mei 2014).
- Studie in Cijfers 2.0 is voor alle bekostigde onderwijsinstellingen beschikbaar (mei 2014);
- De technische koppeling is gerealiseerd om Studie in Cijfers aan de website beroepeninbeeld.nl/ mbostad.nl te koppelen.
- Er is deelgenomen aan een verkenning van OCW onder jongeren naar mogelijke innovatieve tools om Studie in Cijfers onder de aandacht te brengen.
- Er is afstemming geweest over de arbeidsmarktindicator CBS: kans op een baan.
- Er is een analyse geweest om tot een gelijkwaardige Studie in Cijfers voor nbi's te komen. Op basis hiervan was er een voortzetting van de ontwikkeling Studie in Cijfers nbi's. TIO is als eerste nbi aangesloten bij Studie in Cijfers.
- Onderhoud en (data)beheer van Studie in Cijfers is in functionele en technische zin uitgevoerd, net als het monitoren van het gebruik en het actualiseren van de inhoud (doorlopend 2014).

- Er is coördinatie met het ministerie van OCW, betrokken partijen, gebruikersgroep, klankbordgroep en deelnemende instellingen (helpdesk).

Nog te ondernemen acties

- Publicatie van Studie in Cijfers op de gezamenlijke omgeving Beroepen in Beeld/MBO Stad (als meer dan 50% van de instellingen participeert).
- Het (technisch) aanpassen van Studie in Cijfers aan de herziene kwalificatiestructuur en instellingen ondersteunen bij het doorvoeren van deze aanpassingen.
- Kwaliteitszorg: het aanpassen van het systeem, zodat wijzigingen automatisch doorgevoerd worden (waaronder de toelichtingsmodule).
- Landelijke communicatiecampagne na lancering van Studie in Cijfers op de landelijke website. Communicatieactiviteiten voor verschillende doelgroepen (jongeren, instellingen, branches)
- Het ontwikkelen van een lesbrief Studie in Cijfers, in afstemming met het vmbo.
- Evaluatie van Studie in Cijfers (najaar 2015), waarbij ook aandacht is voor de vormgeving van Studie in Cijfers.
- Onderhoud en (data)beheer van Studie in Cijfers in functionele en technische zin, het monitoren van het gebruik en het actualiseren van de inhoud (doorlopend 2015).
- Coördinatie met het ministerie van OCW, betrokken partijen, gebruikersgroep, klankbordgroep en deelnemende instellingen (helpdesk) (doorlopend 2015).

Tijdspad

Het merendeel van de activiteiten zijn oftewel doorlopend of worden najaar 2015 uitgevoerd.

11. Nog te ondernemen acties

1. Communicatie

Er komt een Slotconferentie op 26 november 2015.

Er worden nog twee regionale kennisdelingsbijeenkomsten uitgevoerd (oktober en december 2015).

Er worden nog minimaal twee thematische brochures uitgebracht (oktober-november 2015).

2. Visie en beleid

Een expert verricht onderzoek bij drie mbo-instellingen in het kader van succes- en faalfactoren die een rol spelen (hebben gespeeld) bij de implementatie van LOB binnen de instelling. Deze resultaten zijn in het najaar van 2015 beschikbaar. Er wordt nog gekeken hoe de resultaten zo beschikbaar gesteld kunnen worden dat zij als voorbeelden kunnen dienen voor alle onderwijsinstellingen (zie verder onder Effectmeting).

3. Deskundigheidsbevordering

- 82 docenten zijn onlangs (juni 2015) gestart met de training tot schoolcoach; zij behalen binnenkort hun eindcertificaat.
- 50 docenten (aantal is nog bij benadering) starten op korte termijn de training om betere loopbaanreflectiegesprekken te voeren. Zij behalen hun eindcertificaat voor het eind van het kalenderjaar.
- De ervaringen van de trainingen met praktijkopleiders worden opgenomen in het onderzoek van Marinka Kuijpers naar de uitvoering van deze training binnen het bedrijfsleven.
- De ervaringen met de nieuw opgezette training komen terecht in een aanvullende publicatie.
- In het najaar 2015 wordt drie keer een tweedaags traject uitgevoerd voor 25 mbo-instellingen, specifiek gericht op het implementatieproces binnen de eigen instelling.
- In overleg met betrokken trainers wordt er nagedacht over het beschikbaar stellen van de inhoud van de training en de opgedane ervaringen. Hierbij wordt gezocht naar een koppeling met de resultaten uit de analyse van de drie onderwijsinstellingen.
- Er komen nog twee regionale kennisdelingsbijeenkomsten, waarbij o.a. stil gestaan wordt bij het belang van het pedagogische klimaat in relatie tot LOB.
- De projectleiding werkt aan het erkennen van de ontwikkelde en uitgevoerde training binnen het lerarenregister. Bij realisatie hiervan, ontvangen alle getrainde docenten hiervoor een bevestiging.
- Ten gunste van Inspiratie worden er 'beelden' (zowel foto als film) ontwikkeld van relevante projectbijeenkomsten, c.q. items die derden kunnen gebruiken voor het op de kaart zetten van het onderwerp LOB.

4. Speerpunten

Aanpassing map risicogroepen:

- Op basis van ervaringen die zijn opgedaan in een uitgevoerde pilot binnen twee onderwijsinstellingen, wordt de Opleidingsmodule Loopbaancoaching voor kwetsbare jongeren bijgesteld.

- Met de ontwikkelaars van deze opleidingsmodule wordt afgestemd op welke wijze dit product binnen de onderwijsinstellingen gebruikt kan worden.

Aanvulling doorlopende leerlijn vmbo-mbo:

- Er wordt aanvullende input gegeven voor de ontwikkeling van een doorlopende leeromgeving in relatie tot de begeleidingslijn vmbo-mbo.

Ontwikkelingen SZW t.a.v. Jeugdwerkloosheid:

- Aanvullend op het plan Jeugdwerkloosheid wordt er onderzocht of er vanuit het Stimuleringsproject specifieke implementatieactiviteiten uitgevoerd kunnen worden. En dan vooral om de loopbaancompetentie netwerken verder te ontwikkelen.
- De resultaten van de werkgroep Diversiteit sluiten aan bij het voorstel coaches, c.q. mentoren in te zetten voor niet Nederlandse jongeren. Dit alles met als doel het arbeidsperspectief van de niet-Nederlandse jongeren in zeven gemeenten te versterken. Ook deze items worden verkend voor mogelijke acties na de zomerperiode.

Bevordering instroom techniekopleidingen:

- Verkenning van mogelijkheden binnen en andere regio;
- Aansluitend op ontwikkelingen in regio, komen tot een LOB-model ter inspiratie bij de techniekprofielen. Dit om de samenwerking in de regio met vmbo-mbo en regionale bedrijfsleven te bevorderen.

5. Instrumentontwikkeling

- Het Loopbaanmagazijn wordt momenteel in samenwerking met drie docenten aangevuld, herzien en beschikbaar gesteld.
- In nauwe samenwerking met de trainers wordt er een zogenaamde Toolkit samengesteld voor de uitvoering van de training voor docenten volgens het 'train-the-trainer'-principe.
- Daar waar mogelijk wordt de Lessenserie Netwerken aangevuld en verrijkt met suggesties voor de praktijk.

6. Actuele pilots

Loopbaangerichte Intake

- Doorontwikkeling en afronding activiteiten uit ontwerpstudio, waarbij samenhang met resultaten studiekeuze-check wordt gezocht;
- Afronding van brochure;
- Presentatie van beide resultaten op een passende manier.

Samenwerking in de regio (vmbo-mbo):

- Op basis van de input uit uitgevoerde activiteiten worden er onder meer enkele webinars en een on-conferentie uitgevoerd.
- De bevindingen worden mede op basis van deze gehele input en mogelijk in samenhang met andere praktijkvoorbeelden gebracht en beschreven als landelijk overdraagbaar product. De exacte uitwerking en uitingsvorm worden nader bepaald.

Studiekeuze-check

De eindresultaten worden op moment van deze Tussenrapportage afgerond. Deze zijn binnenkort

beschikbaar. Daarbij wordt gedacht aan:

- een brochure, waarin naast de beschrijving van de prototypes experts aan het woord komen over de studiekeuze-check;
- het creëren van samenhang met de resultaten van de activiteiten in het kader van Loopbaangerichte Intake;
- de ontwikkeling van een app voor studenten om sociaal kapitaal en de talenten van de jongeren in te zetten en verbinding te maken met andere doelgroepen.

Inzet van social media in relatie tot LOB

- Afronden van de brochure;
- Doorontwikkeling LOBbook realiseren, bekendheid geven aan dit instrument en stimuleren dat onderwijsinstellingen daadwerkelijk aan de slag gaan met deze mogelijkheid.

Document Loopbaan en Burgerschap

Ontwikkelen Handreiking LOB in het mbo, conform voorbeeld Handreiking LOB in het vmbo.

7. Effectmeting

- **Promovenda** onderzoekt (vanuit Open Universiteit en onder supervisie van prof. dr. Marinka Kuijpers en dr. Frans Meijers) de impact van het project op het gedrag van de verschillende actoren.
- **Analyse praktijksituaties:** het doorzetten van de ingang gezette activiteiten en het realiseren van het eindproduct. Mogelijk kunnen resultaten meegenomen worden in eindadvies of plannen voor na projectperiode.
- **Onderzoek Motivaction onder stakeholders:** de eerste analyses worden in juli besproken. De resultaten moeten, samen met de uitkomsten van de lunchsessies en eventuele andere relevante input, dienen tot een advies (en mogelijk plan) richting opdrachtgever.
- **Verantwoording ingediende plannen in relatie tot verstrekt subsidiegelden** (november 2015).

8. Informatievoorziening

Inzet succesvolle studenten

De eerste opzet van de beoogde brochure wordt afgerond en ter beschikking gesteld

MBO Stad en Beroepen in Beeld

Vanuit OCW is er een opdracht verstrekt aan een zogenaamde onafhankelijke kwartiermaker die na een verkennend onderzoek, aanbevelingen gedaan heeft aan OCW. Deze voorstellen liggen momenteel voor aan de betrokken partijen, te weten MBO Raad en SBB. Te verwachten valt dat er na de zomer verder stappen en conclusies te verwachten zijn.

Studie in cijfers

- Publicatie van Studie in Cijfers op de gezamenlijke omgeving Beroepen in Beeld/MBO Stad (als meer dan 50% van de instellingen participeert).
- Het (technisch) aanpassen van Studie in Cijfers aan de herziene kwalificatiestructuur en instellingen ondersteunen bij het doorvoeren van deze aanpassingen.
- Kwaliteitszorg: het aanpassen van het systeem zodat wijzigingen automatisch doorgevoerd worden (waaronder de toelichtingsmodule).
- Landelijke communicatiecampagne na lancering van Studie in Cijfers op de landelijke website.

Communicatieactiviteiten voor verschillende doelgroepen (jongeren, instellingen, branches)

- Het ontwikkelen van een lesbrief Studie in Cijfers, in afstemming met het vmbo.
- Evaluatie van Studie in Cijfers (najaar 2015), waarbij ook aandacht is voor de vormgeving van Studie in Cijfers.
- Onderhoud en (data)beheer van Studie in Cijfers in functionele en technische zin, het monitoren van het gebruik en het actualiseren van de inhoud (doorlopend 2015).
- Coördinatie met het ministerie van OCW, betrokken partijen, gebruikersgroep, klankbordgroep en deelnemende instellingen (helpdesk) (doorlopend 2015).

Loopbaan Oriëntatie Begeleiding